

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 10 fr. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITORIAL FOII

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERȚIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară
4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sînt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Gendarmii

**în sinodul protopresbiterial gr.-or.
din Hondol!**

Dumineca trecută în 15/27 Martie a. c. sinodul protopresbiterial ordinar al tractului gr.-or. Geoagiu, întrunit la Hondol, a fost împărțiat cu gendarmi pe la mijlocul ședinței sale!

Eată ce ni se raportează despre această incuificabilă călcare de lege:

Hondol, 15/27 Martie 1898.

Dle Redactor,

Vă trimit aici un extras din protocolul sinodului protopresbiterial gr.-or. al tractului Geoagiu, ținut în Hondol la 15/27 Martie a. c., ca să vedeți ce lucruri minunate și de «patriotic» eroism ni-s'au întemplat celor adunați la acel sinod.

La 2 ore d. a. se întrunesc în școala gr.-or. din Hondol 22 membri ai sinodului. Președintele, reverendisimul domn protopresbiter Vasiliu Pipos, vine în mijlocul lor și după-ce prin vorbirea de deschidere îndeamnă pe membri a fi cu interes față de lucrările sinodale ce li-se vor aduce înainte, presintă exhibitele și pune la ordine raportul protopresbiterului, care cuprinde datele statistice din tract pe anul 1897.

Raportul se ascultă cu plăcere și supunându-se desbaterii sinodului se aduc următoarele hotăriri:

a) Față de acele familii, cari s'au căsătorit numai înaintea oficiilor politice, la biserică însă nu, se susține hotărârea sinodală din anul trecut adusă în cauza aceasta;

b) oficiul protopresbiterial se întrevină în persoană sau prin comisari, la parochiile vacante, și încât se poate să facă pornire, ca acelea sau să se întregească sau să se afilieze la alte parochii;

c) să se cuprindă în viitor în raportul protopopesc și socoata despre averile bisericilor, dar fiindcă acestea se fac de oficiul protopresbiterial pe temeiul raționimilor, cari însă nu se trimit de toate parochiile, se ia hotărârea: să se trimită exmiși protopresbiteriali pricepători la facerea raționimilor, cari să aducă în ordine raționimile unde parochii nu le-au făcut...

— Bine, dar' cine să plătească pe acești comisari? întrebă un membru, când deodată deschizându-se ușa salei de ședințe, vorbitorului i-se opri vorba de jumătate în gură, de cele-ce văzū, — **eată, dragă-mi-te Doamne, intră în sală 4 gendarmi însoțiți de primarul din Hondol și de „Măria Sa”... notarul!**

Doi gendarmi se pun în ușe ca să oprească eșirea din sală, ear' doi înaintea spre masa președintelui și conducătorul (führer-ul) întreabă, în limba maghiară, care este președintele? După ce i-s'a spus, aduce la cunoștință, că „pe basa unul ordin dela vicișpanul, adunarea aceasta trebuie să se împărție”.

I-s'a explicat că aceasta nu este „adunare de popor”, ori „socialista” ori știe D-zeu ce, ci este **sinod bisericos**

întrunit pe temeiul legii întărite de
Măiestatea Sa.

N'a vrut să înțeleagă nimic!

Au fost îmbiași să șadă aci și să fie de față la pertractări, ca să vadă că aci nu se petrec lucruri neiertate ori bănuitoare.

N'au vrut să primească, ci au stăruit oa adunarea să se risipească!

I-s'a cerut gendarmului să arele ordinul dela vicișpan, pe temeiul căruia cere dizolvarea sinodului.

— Nu sunt eu „persoană oficioasă”? răspuse gendarmul. Ce ordin trebuie să mai areți? Nu aș fi venit să nu fi căpătat ordin mai înalt!

Membrii George Guga și Petru Gabor încep a protesta contra acestei vătămări în drepturile noastre bisericesti. Au fost însă — opriți de a vorbi!

Neavând încotro, presidiul închide ședința și avisează pe membri a se întruni de nou când vor fi invitați, după delăturarea acestei pedeci.

Scrisorile de pe masa biuroului, gendarmul le declară de confiscate și cere să i-se predee!

Notarul Alex. Vlad cere să-i lase cel puțin notițele de protocol, cari și așa numai dinsul știe ce e în ele. Nu a fost ascultat. S'a cerut atunci revers despre toate scrisorile confiscate. Aceasta a făcut-o. A poruncit gendarmul primarului să se așeze la masă (asta încă-i interesant: gendarmul el mai mare, el poruncitor primarului!.. Red.), apoi i-au dictat un «elismervény», în care recunoaște că a confiscat scriptele aflate înaintea președintelui și notarului, și anume:

Lista membrilor, programa, raportul protopresbiterului, raportul comitetului de pe 1897 și 1898, 2 protocoale de ale comitetului protopresbiterial, raportul epitropiei protopresbiterale, protocolul sinodal din anul trecut, notița din protocolul sinodului present, protocoalele sinoadelor parochiale din Banpotoc și Hărău, apoi o sdranță de hârtie ruptă din foaia «Néptanitók lapja», care se afla și ea pe masă, fusese învălț ceva într'nsa.

Cu acestea sinodul s'a încheiat și membrii s'au depărtat consternați.

Un membru.

Noi nu putem deloc crede că vicișpanul comitatului să fi făcut prostia asta atâta de mare! Imposibil. Căci, ca să o poată face, ar trebui să fie așa de mărginit și de simplu, ca gendarmul din vorbă, ca tinerelul notar și ca primarul ce s'a făcut scriitor plecat gendarmului... Ci credem că e sau **răutate**, sau **prostie** la mijloc.

Vicișpanul va fi dat ceva instrucții notarilor și primarilor, privitor la adunări secrete, socialiste ori politice neînștiințate primăriei.

Notarul și primarul locului au luat și sinodul protopopesc drept »adunare» pe care ei ar avea doară drept s'o »controleze», și-au făcut în acest caz »bravura» din simplitatea lor cea vrednică numai să-ți întorci fața dela ea, — sau, poate fi, și din **răutate**, ca să facă o șicană păcătoasă unei adunări de Români, ear' când vor fi trași la răspundere, s'or face proști și-or zice că ei așa au gândit că-i bine și în »interesul statului național maghiar», care nu există!

Ori-cum ar fi, un fel e mai păcătos ca celalalt, și sinodul protopopesc, n'a lăsat lucrul într'atâta. A făcut arătare prea veneratului consistor, rugându-l a întreveni. Consistorul va întreveni la ministru, ca ministrul să-și iee de scurt pe zbirii săi, luminându-i la cap că ce au ei drept să facă și ce nu, ear' sinodului și bisericii noastre vătămăte prin această brutalitate incuificabilă, să i-se deie satisfacția cuvenită!

Iubileul M. S. Impăratului-Rege Francisc Iosif I

La 20 Nov. 1898 se împlinesc 50 de ani, de când M. Sa Impăratul și Regele nostru s'a urcat în tronul împărăției, în mijlocul revoluției celei grozave ce s'gduia țara dela o margine la alta. Pe împlinirea acestei vremi, Măiestății Sale i-se pregătește un șir întreg de mari sărbări, atât în Austria cât și în Ungaria.

Vor veni pe atunci trimiși ai tuturor capetelor încoronate și ai tuturor țerilor să felicite pe Domnitorul ce a umplut jumătate de veac în tronul împărăției. Intre altele, după-cum se scrie din Petersburg, vor veni în Viena, spre a-și face onorurile, și deputațiuni din toate regimentele rusești al căror patron e Monarchul nostru. Tot atunci va trimite și colonia austriacă din Rusia o deputație, care îi va preda Monarchului o frumoasă adresă de felicitare.

Și alții și alții, și altele...

Binefacerile lui Gozsdu.

Săptămâna trecută s'a ținut în Pesta adunarea comisiunii de 9 însărcinată cu supraveghierea și chivernisirea „Fundățiunii Gozsdu”. Fundațiunea azi se urcă la suma de 1,700.000 fl. și împarte pe an stipendii la 120 de tineri.

Dintre hotărârile mai însemnate ce le-a adus comisia în adunarea de acum, e înșințarea de 6 stipendii pentru tineri români săraci cari studiază în școalele militare (de cadeți) și anume 4 pentru cei dela armata comună și 2 pentru cei dela honvezime, apoi hotărârea de a înșința un internat în Pesta pentru tinerimea universitară. Se va zidi o casă frumoasă cu 2 etagii, în care se va da adăpost la 50 de studenți universitari români. Fiecare își va avea odaia, i-se va da întreținerea și cost, și și 100 fl. bani de ajutorare (10 fl. lunar).

Glasuri bisericesti.

— Cumpărarea preoțimii —

Pașii tot mai îndesați și tot mai cutezători ce guvernele maghiare îi fac în fel și chipuri, pentru a pune mâna și pe cele din urmă rămășițe de libertate ale poporului românesc din patrie, pare că vor îndemna pe cele 2 biserici românești, gr.-or. și gr.-cat., să se ridice cu toată puterea și toată autoritatea lor, contra neliniștirilor criminale ce guvernul li-le face într'una și ntr'una.

S'a recunoscut de presa noastră națională în toată bunăvremea, și anume cu mândrie, că lupta pentru apărarea greu primejduitei noastre naționalități în această patrie, a avut totdeauna doar' cel mai puternic sprigin, brațul cel mai tare, în preoțimea română. Și asta e

foarte adevărat. Tot ce s'a făcut începând cu 1848, mișcarea națională, întemeierea și susținerea ziarelor naționale, ridicarea de așezăminte culturale, economice, răspândirea de carte românească și de duh românesc conștiu la popor, apoi mărețe întruniri și manifestări naționale-politice, — toate cu ajutorul tare al preoțimii s'au făcut, și fără de acest ajutor al ei, ori nu se puteau face de loc, ori sub jumătate așa de slab precum s'au făcut!

Și acest sprigin bun al neamului, vrea să ni-l clătine, să ni-l smulgă, să ne lipsască de el, guvernul unguresc. Ear' această lipsire a încercat-o întâi prin înfricare, cu procese, cu pedepse în bani și cu temniți, cu biciul în mână cum s'ar zice. Dar' a văzut că nu plătește nimic, că preoțimea română bravă, nu s'a înfricat, nu s'a plecat.

Acum o ia cu altă probă: să-i cumpere cu bani, și anume cu puțini bani, cu un preț de batjocură, sufletul, inima! Aceasta o încearcă prin detragerea «millei împărătești» (24.000 fl. a greco-orientalilor, 18.000 fl. a greco-catolicilor) pe care o împărțiau consistoarele din Sibiu și Blaj, și pe care acum o împarte guvernul prin solgăbirae, la preoți cari nu se arată mari «naționaliști», — și același lucru îl urmărește prin noua lege despre întregirea plăților preoțesti.

Noi ne-am arătat îndată în foaia noastră părerea asupra acestui nou mijloc de cucerire, de cumpărare de suflete, față de preoțimea noastră.

Azi vom lăsa să urmeze și două voci ce vin din cercuri bisericesti, din cele mai deaproape de conducerea bisericilor, ca să vadă poporul și preoții nostri cum se judecă acest lucru și de cătră acele cercuri.

În „Telegraful Român”, organul bisericii gr.-or. din Ardeal, a apărut un șir de articli, ce s'au retipărit și în broșură, despre „Dotațiunea clerului”. Nemulțumit peste măsură de cursa ce se pune nu numai preoțimii, ci poporului român peste tot prin nou plănuita lege, autorul broșurii, persoană cu funcție însemnată în gremiul bisericesc din Sibiu, exclamă:

„Libertatea mai presus de toate!

»Nimenia nu e mai mult avisat la îmbunătățirea stării sale materiale, ca și clerul român; drept aceea ori-ce ajutor material îi este foarte binevenit; dar' de altă parte earăși nu-i popor mai avisat la independența (neatarnarea) clerului și a bisericii sale, ca și tocmai al nostru: și această independență pentru bunuri materiale, fie aceea ori cât de mari, nu trebuie jertfită!

»Ce se va alege de popor, dacă conducătorii săi naturali de până acuma îl vor părăsi, sau cel puțin vor sta indiferenți (nepăsători) deoparte, uitându-se cu un ochiu la adausul bănesc, care le leagă inima și mâinile? Ce se va alege atunci din cunoscutul „preoți cu crucea în frunte”, poate prevedea ori-cine. Noi zicem: **libertatea mai presus de toate**, mai ales, că ajutorul oferit de guvern nu-i mai mult, ca un **blid de linte** față de aceea ce ni-se va lua de dragul lui”.

(Dotațiunea clerului pag. 16.)

Ear' după-ce arată foarte lămurit, cum guvernul în schimbul alor câteva sute de floreni, se viră în chipul cel mai obraznic și injositor pentru fiecare preot

București, cel mai mare articol dintre cele apărute până acum, lucrat de mai mulți autori și înzestrat cu planul orașului și 8 ilustr. foarte frumoase (Cal. Victoriei, Bulevardul, Biserici, etc.), Budapesta; Bulgaria (Buzoian); Buzău cu 5 tablouri, *Calafat; Călarăși*.

Apoi mai multe schițe biografice a bărbatilor cu ceva merite naționale, culturale ori științifice, a căror nume se încep cu B. și C. Se abonează la W. Krafft în Sibiu.

Literații ardeleni.

Dl Titu Maiorescu, profesor universitar la București, publică în »Convorbiri Literare« un articol interesant asupra dezvoltării literaturii române. Pe cea din România, de pe la 1890 încoace, o află în plină decadentă, coborâtă sub mediu, dar' se mângăie cu răsărirea unor figuri literare mai de speranță la noi în Ardeal și Bănat.

»Tocmai în momentul, zice dl Maiorescu, când dincoace de Carpați par a fi sleit puterile literare după producerea relativ mare din anii 1870—1890, Români de dincolo primesc impulsivitatea dată de noi și continuă ei înșiși mișcarea. Poesia li-se trezește »din somnul cel de moarte«.

»Cea dintâiu surprindere în această privință ne-a adus-o poesie d-șoarei *Lucreția Suciu* (astăzi d-na Rudow), publicate într-o broșură dela 1889.

»Vin apoi pe o scară mai întinsă, poesie și nuvelele lui Ioan Popovici: »Din vieța meseriașilor bănățeni«, simple povestiri de întâmplări obicnuite, dar' din mijlocul cărora se înalță încetul cu încetul o frumusețe sfioasă cu atât mai încântătoare, cu cât e mai discretă.

»Nu pot fi trecute sub tăcere nici alte încercări nuvelistice, d. e. cele din urmă ale dlui Virgil Onișiu din Brașov.

»Dar' mai presus de toți stă incontestabil marele talent al poetului Coșbuc. Că s'a putut forma un asemenea poet în Transilvania, este dovada cea mai sigură despre transmiterea și reînvierea mișcării literare în cealaltă parte a româniei.

»Pe o treaptă mai jos, dar' totuși pe una din treptele care duc la înalțimile artei, încolțise printre Români din Bănat talentul unui alt tinăr, mort și el cu zile ca Popovici, de abia eșit din copilărie, neavând timp să se formeze, rămas aproape necunoscut, dar' meritând să fie cunoscut.

»Tinărul, de care vorbim, este Victor Vlad, ascuns în foiletoanele câtorva ziare de peste Carpați sub pseudonimul »Delamarina.«

Și descrie lucrarea literară a acestui tinăr ce scria într'adevăr în jargon bănățenesc lugojan așa interesant, firesc.

Pe aceștia li află dsa mai vrednici de amintit dela noi.

Mulțămintă publică.

Comitetul parochial gr.-or. din Sibiu, își împlinește o plăcută datorință, aducând și pe această cale mulțăminta sa, onorabilei direcțiuni a institutului de credit și economii »Ardeleana«, pentru ajutorul de 50 fl. v. a. votat școalei noastre. Dee cerul, ca această nobilă faptă să fie înșutit răsplătită înfloriturii institut. Ear' stimaților domni, cari cu demnitate stau în fruntea acestui institut, le dorim vieță lungă și fericită.

Sibiu, la 12 Martie v. 1898.

În numele comitetului parochial gr.-or.
Victor Oțoiu,
membru în comitet.

Mulțămintă publică.

— Concertul din Hunedoara —

La concertul arangiat de corul vocal din Hunedoara la 8 Ianuarie a. c., au binevoit a suprasolvi următorii domni:

Nicolae Dima 3 fl. 60 cr., Cseh László 1 fl. 60 cr., Strauss Adolf 1 fl. 60 cr., Balint Aron 1 fl. 10 cr., George Dănilă, primar opidan, Ioan de Macaveiu din Bucium-Șasa, Csucs Lajos, not. cerc. Zsilinsky Andreas, Muntean Erimie, not. cerc., Alexandru Dima a Eviți, Nicolae Stoichiția, Nicolae Boldin câte 1 fl.; — Benedikty József, Sava Borha, protopretor și Toma Mihuțiu câte 80 cr.; — George Oprea,

paroch gr.-or. și Schmiedt Ferencz câte 70 cr.; — Buda Béla, Ioan Popu, protopop gr.-cat., Vadas Gyula, Szállasy János, Poll Lajos, Wachter József, Keller Nándor, Hacker Márton, Csucs Miklós, Alexandru Cassian, not. cerc., Teofil Tulea, not. cerc., Nicolae Muntean, George Milóș, Ianeș Vlad, câte 60 cr.; — Dr. Bűchler Mór, Strauss Ferencz, Daniil Mușă, Petru Moisin câte 50 cr.; — Dr. Fehér Absolon, Bauholzer Károly, Thuróczy Gyula, Bikfalvy Árpád, Leontin Ungur, preot gr.-or., Vasile Osvadă, cont. în Petrovosele, Albert Schuster, Alexandru Florea, câte 30 cr. Venitul brut a fost 245 fl. 50 cr., detragându-se spesele de 90 fl., rămâne venit de 155 fl. 50 cr., care sumă de bani s'a și administrat fondului »Reuniunii femeilor române gr.-or. din Hunedoara«, care fond se fructifică la banca »Corvineana«.

Primească marimonioșii contribuitori și pe calea aceasta mulțămintă ferbinte pentru binevoitorul sprigin moral și material, ce ni-l-au oferit.

Totodată aducem mulțămintă conducătorului corului, coriștilor și coristelor pentru frumosul succes ce l-a avut concertul, executând cântările cu mult tact și multă pricepere. Dee cerul, ca astfel de succese morale și materiale să putem înregistra cât de multe și cât de dese în anele Reuniunii noastre.

Pentru »Reuniunea femeilor române gr.-or. din Hunedoara«
Comitetul arangiator.

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barițiu.

Învățacei de grădinărit!

La subscrisul pot afla primire și aplicare numai decât

2 Învățacei de grădinărit.

Având un grădinar diplomat, foarte bun cunoscător a tot ce privește cultivarea atât de prețioasă și aducătoare de venit a **pomilor** și arangierea și cultivarea rațională a *grădinilor*, — învățaceii vor primi o instrucție temeinică și prea folositoare.

Se caută băieți între 13—16 ani, cu oare-care cunoștințe de carte.

Asupra condițiilor de primire, a se adresa subscrisului.

(325) 1—3

August A. Nicoară,
proprietar în *Deva*.

Szám 101. 8

(324) 1—1

Árverési hirdetés.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 10. értelmében ezennel közhirrő teszi, hogy az algyogyi kir. járásbíróság 1898. évi 438/1898 számú végzése következtében Dr. Moldován Silvius és Dr. Böck Arnold ügyvéd által képviselt Kovács Lajos és nagyszabeni ált. tak. pénztár javára Bregyán Velloska Viktor ellen összesen 3123 frt 89 kr. s jár. erejéig 1898. évi január hó 24-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 500 frtra becsült 2 hinto, 1 ruganyos, 1 egyszerű bőr üléses és 1 szalma hordó kocsiból álló ingóságok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az algyogyi kir. bíróság 438—1898 számú végzése folytán 3123 frt 89 kr. tökéketétel, ennek kamatai és eddig már megállapított költségek erejéig Bábólnán alperes házánál leendő eszközölésére 1898. évi április hó 7. napjának délelőtti 8 órája határidőül kitzetetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 208. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Algyogyon 1898. márczius hó 26-án.
Schuster Vilmos,
kir. bir. végrehajtó.

(306)

„ZLAGNEANA“

5—5

institut de credit și economii, societate pe acții în Zlagna (Zalatna)

și-a început activitatea la 7/19 Ianuarie 1898 și deocamdată face următoarele operațiuni:

- primește depuneri spre fructifloare după oari solvește 6% interese;
- excomptează cambii cu oavenți;
- acordă împrumuturi pe obligațiuni cu oavenți și pe ipotecă.

Oarele de birou în fiecare zi sunt dela 9—12 a. m.

Directiunea.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000.

(293) 4—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- acordă împrumuturi cu interese de 8%;
- primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5¹/₂, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;
- cumpără și vinde realități;
- cumpără și vinde marfuri și produse;
- arandea și exarandea realități;
- cumpără și vinde efecte publice;
- mijlocaște operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1898.

Directiunea.

ATELIER de TEMPLAR

Drumul țerii Nr. 8.
Casa proprie.

ȘI

DEPOSIT DE OBIECTE FUNEBRALE!

Subscrisul îmi iau voe să atrag binevoitoarea luare aminte a onor. public din **Orăștie și jur**, asupra bogatului meu magazin cu tot felul de

Mobili de casă

precum: **soaune, paturi, mese, dulapuri, oanapele**, etc. ce se află totdeauna gata, ori, la dorință, se gătesc după plac și în grabă!

Îmi recomand mai departe

Depositul de lucruri trebuincioase la înmormântări,

precum:

sicriuri,
de
aramă, nuc,
goron și de
brad,
pompoase ori
simple;

cruci,
cununi de mort,
și toate
pânzele
de
lipsă!

Sunt 19 ani decând am aceste bogate magazine, în casele mele proprii (drumul țerii Nr. 3), ear' acum le-am arangeat și îmbogățit de nou și temeinic.

Rugând onoratul public pentru numeroase comande, îi promit lucru bun cu *prețuri foarte ieftine!*

George Brassai

(145) 15—15

măsar.